

HOVEDSTYRETS ÅRSMELDING 2015

God hendelser og nye utfordringer kom på rekke og rad for Fortidsminneforeningen i fjor. Kjernebegrepene istandsetting, vernekamp og formidling er grunnleggende for virksomheten. Oppmerksomheten rundt foreningen og foreningens arbeid øker. For første gang på mange år stiger medlemstallet, og vi opptrer oftere i mediene. På det meste har vi hatt mer enn 90 000 som har vært innom vår Facebookside.

Det er helt naturlig å løfte frem Sparebankstiftelsen DNB og dennes gave til foreningen på 42 millioner kroner til vårt felles prosjekt «Kulturminner for alle». I november kom denne historiske anerkjennelsen av vårt arbeid for vern av vår kulturarv. Dette vil bidra til at flere, også politikerne, vil se betydningen av vårt idealistiske arbeid og nødvendigheten av å støtte dette med bevilgninger. «Kulturminner for alle» er en kombinasjon av istandsetting av bygninger og læring til barn og unge om vårt verdifulle og truede tradisjonshåndverk.

Minst like stolte er vi av at Stiftelsen UNI i oktober besluttet å tildele Fortidsminneforeningen «Skadevernprisen 2015». Prisen på 1.000 000 kroner vil brukes i vårt videre arbeide ta vare på gamle bygninger og anlegg.

Kulturminnepolitisk arbeid.

Det kulturminnepolitiske arbeidet var i 2015 rettet inn mot disse hovedsakene:

- Fortsettelse av den 1000 lange tradisjonen å bygge laftede bolighus
- Økning av tildelingene til Norsk Kulturminnefond
- Fortsatt satsing på de nasjonale 2020-målene
- Anerkjennelse av at Fortidsminneforeningens besøks- og eiendomsdrift er museumsdrift

Avdelinger og lokallag er engasjert i lokale vernesaker innenfor sine områder, og gir uttalelser til disse. I tillegg har hovedadministrasjon og styret vært engasjert i bevaringen av Y-blokka i Regjeringskvartalet, Rødskolen i Hadsel kommune i Nordland og en rekke andre verne- og stedsutviklingsaker.

Organisasjonen

Medlemmer

Medlemstallet ved inngangen til 2015 var 6793. Ved utgangen av året hadde dette økt til 6852, en oppgang på 59 medlemmer.

Fortidsminneforeningen har to æresmedlemmer:

- H.M. Kong Harald
- H.M Dronning Sonja, Fortidsminneforeningens høye beskytter

Representantskapet

Representantskapet er Fortidsminneforeningens øverste organ. Det består av delegater valgt av de forskjellige avdelingene etter medlemstall, og et ordførerskap. I 2015 var representantskapsmøtet i Lærdal helgen 29. - 31. mai.

Avdelinger og lokallag

Fortidsminneforeningen har 18 avdelinger som i hovedsak følger fylkesgrensene. Disse samordner aktiviteter og forvalter eiendommene innen sine områder. Den aktive lokale enheten i foreningen er lokallagene. Ved utgangen av 2015 var det 42 lokallag, hvorav 6 nye.

Hovedstyret

Hovedstyret har gjennomført 9 ordinære møter i tillegg til et konstituerende møte i etterkant av representantskapsmøtet i Lærdal.

Styret fram til 30.05.15:

Leder	Leif Kahrs Jæger (Hordaland)
Nestleder	Knut Bryn (Møre og Romsdal/Oslo og Akershus)
Styremedlemmer	Geir Thomas Risåsen (Oslo og Akershus), Hans Dybvad Olesen (Rogaland), Randi Sjølie (Finnmark)
Varamedlemmer	Margrethe C. Stang (Den Trønderske) Jens Bakke (Østfold), Hanne Kari Bjørk (Oslo og Akershus)

Styret fra 30.05.15:

Leder	Leif Kahrs Jæger (Hordaland)
Nestleder	Margrethe C. Stang (Den Trønderske)
Styremedlemmer	Kristen Grieg Bjerke (Oslo og Akershus), Hans Dybvad Olesen (Rogaland), Randi Sjølie (Finnmark),
Varamedlemmer	Jens Bakke (Østfold), Hanne Kari Bjørk (Oslo og Akershus), Gunhild Stang Berge (Sogn og Fjordane)

Hovedstyret har et arbeidsutvalg bestående av styreleder, nestleder samt generalsekretær.

Ansatte

Hovedadministrasjonen har sitt sete i Magistratgården i Dronningensgate 11 i Oslo. I 2015 har denne bestått av:

Generalsekretær	Ola Fjeldheim
Organisasjonssjef	Benedicte Angell
Organisasjonssekretær	Kristin Brekke Ignacius
Redaktør	Ivar Moe
Redaksjonssmedarbeider	Linn Willetts Borgen
Eiendomssjef	Eli-Sofie Thorne
Fagkonsulent	Melissa Rudi
Prosjektmedarbeider (eng.)	Ole Petter Leirseth (frem til 01.07.15)
Prosjektmedarbeider (eng)	Hedda Skagen Paulson (01.04.15- 15.06.15)

Hovedadministrasjonen omfatter også et fast, ytre apparat:

- Daglig leder på Borgund Tanna Gjeraker, 100 % stilling,
- Vaktmester på Borgund Håkon Li, 20 % stilling
- Husfrue på Røros Heidi Holden, timebasert ca. 15 % stilling

Regnskapet ble ført av KNIF regnskap as.

Regnskap

Regnskapet

Regnskapet for 2015 gir et korrekt uttrykk for virksomheten gjennom året og for stillingen pr. 31.12.2015.

Årets tall

- Regnskapet viser total omsetning på kr 30.949.905
- Driftstilskuddet fra staten gjennom Miljøverndept var 4.614.960
- Inntekt fra medlemskontingenten var kr 2.988.214
- Regnskapet er gjort opp med et overskudd på kr 1.824.018
- Den positive egenkapitalen er på kr 9.621.093

Egenkapitalen er positiv, og etter styrets oppfatning er forutsetningen for fortsatt drift til stede. Årsregnskapet for 2015 er satt opp under denne forutsetning.

Revisor har vært Revisjon 1 AS, Bærum, ved Trond Syversen.

Helse, miljø og sikkerhet

Eli-Sofie Thorne, foreningens eiendomssjef, er utpekt til HMS-ansvarlig. Det foreligger tariffavtale for de ansatte i hovedadministrasjonen, som er medlem av NHO/Abelia.

I henhold til gjeldende lover og forskrifter fører hovedadministrasjonen oversikt over totalt sykefravær blant de ansatte. I 2015 var sykefraværet på 1 %. Arbeidsmiljøet og den generelle trivselen i foreningen er god. Det har ikke vært arbeidsulykker eller skader av noen art. Foreningen har som mål å være en arbeidsplass med full likestilling mellom kvinner og menn og hvor det ikke skal forekomme forskjellsbehandling. Foreningens virksomhet forurenses ikke det ytre miljø. Virksomheten ved Borgund stavkirke og besøkscenter er sertifisert som Miljøfyrtårn.

Drift av foreningen

Hovedadministrasjonens virksomhet er inndelt i fire hovedområder: organisasjon, eiendom, publikasjon og Borgund besøkscenter.

«Jeg har aldri hatt så mye å gjøre som nå, og får en masse henvendelser fra unge mennesker.» Sitatet er fra Else «Sprossa» Rønnevig, et Fortidsminneforeningens mest aktive medlemmer. Fra april til juni kjørte hun Norge rundt og holdt mer enn 40 foredrag om kulturminnevern. De lokale arrangementene ble gjennomført i

samarbeide med foreningens lokallag og avdelinger, koordinert fra hovedadministrasjonen. Også workshop for unge tradisjonshåndverkere ble organisert fra hovedadministrasjonen, med deltakere fra hele Europa og fra 12 norske fylker.

Forøvrig har hovedadministrasjonen hånd om medlemsdatabasen, nyhetsbrev til avdelingene, og organisasjonens fellesmøter, samt støttefunksjoner for avdelingenes og lokallagenes drift. I tillegg ble det arrangert et seminar om energi og kulturminner i Trondheim. Seminaret samlet 120 deltakere og mye oppmerksomhet.

Foreningen har et samarbeide med sine Nordiske søsterorganisasjoner, formalisert gjennom Nordisk forum for bygningskultur. Et seminar med nordiske trebyer som deltakere ble arrangert i Stockholm i april, og det planlegges et større i Trondheim 2016.

Fond og stiftelser

Foreningen administrerer Fischer Lindsay-fondet hvor formålet er å arrangere alternerende gjesteforelesninger i Skottland og Norge. Neste arrangement vil bli i Skottland. Gjennom miletjærefondet organiserer Fortidsminneforeningen salg av milebrent tjære til bruk på fredede bygninger. Eiendomssjefen representerer foreningen i Ragnhild og Claus Helbergs Stiftelse for kulturminner i skog og fjell.

Eiendommene

Fortidsminneforeningens eiendomsportefølje består av 40 eiendommer. Eiendommenes unike karakter og den store publikumsinteressen gjør foreningens eiendommer til et viktig kulturhistorisk museum, med en bygningsmasse som - med få unntak - står på sin opprinnelige plass. Eiendomsmassen viser også hvordan kulturminnevernet har utviklet seg fra foreningens start i 1844 og frem til i dag, og dokumenterer en viktig del av nasjonsbyggingsprosessen. Forvaltningen av eiendommene utgjør en betydelig del av foreningens arbeidsoppgaver, både lokalt og sentralt. Eierskapet er knyttet til foreningen som sådan, men eiendommene forvaltes i de fleste tilfeller av den avdeling hvor de geografisk hører hjemme. Forvaltende avdeling har ansvar for den daglig driften og sikkerhetsrutinene, sentralledet har ansvar for overordnede restaureringsoppgaver, og oppgaver av juridisk og organisatorisk art.

Restaurering

Riksantikvarens stavkirkeprogram: Det er utført følgende restaureringsarbeid i 2015:

- Nore og Uvdal stavkirker, legging av nye spontak.
- Hopperstad stavkirke, reparasjon av tak og tjæring av takflater
- Kvernes stavkirke, reparasjon av kledning, krabbelister, blybeslag og takstein.

Riksantikvarens ruinprosjekt: I sesongen 2015 ble det utført restaurering av murverk ved alle våre fire middelalder-ruiner:

- Klosteruinene på Munkeby og Tautra, og ved Steinvikholm slott, restaurering av middelaldermur og reparasjon av nyere murverk.

- Arbeidene ved Reinskloster ble fullført i 2015. Dette ble markert med en hyggelig tilstelning på gården, hvor generalsekretæren overrakte Fredrik Horneman Fortidsminneforeningens hedersnål.

Andre tiltak

- Nonneseter kapell har store fuktproblemer som bla skyldes endrede grunnforhold. Arbeidet for å bedre drenering ble utført i 2015, men det må gjøres videre tiltak for å utbedre skadene.
- Høsten 2015 ble det avdekket omfattende råteskader i takkonstruksjonen ved Tårnfoten på Nonneseter. Tilstandsanalyse ble utført og sikring ble iverksatt umiddelbart. Det er søkt Riksantikvaren om midler til akutt-tiltak.
- Gaupne gamle kirke. I samarbeid med KA er det utført statikk- og klimaskallanalyse ved kirken. Rapporten vil foreligge i 2016.

Utleie

Hovedadministrasjonen formidler utleie av Rasmusgården og Per Amundsgården på Røros til foreningens medlemmer.

Erverv og avhending

- Styret har i samråd med Hedmark avdeling besluttet å overføre Klokkergården i Grue til Norsk Skogfinsk Museum. Det gjenstår en del formaliteter i forbindelse med Grue kommunes heftelser før overdragelsen kan gjennomføres.
- Garnisonssykehuset i Stavem ble ervervet høsten 2015. Det er opprettet en lokal driftsgruppe for gjennomføring av restaureringsarbeidet i samarbeid med Hovedadministrasjonen.

Sikringsanlegg

Følgende stavkirker har fått nye eller oppgradert eksisterende sikringsanlegg:

Hopperstad, Uvdal, Torpo, Kvernes og Urnes.

Riksantikvaren bevilget betydelige tilskudd til dette arbeidet også i 2015, og foreningen har en fortløpende dialog med myndighetene om utvikling og fornyelse av anleggene. Forsvarlig tilsyn med stavkirkene er helt avhengig av den fortløpende innsatsen som utføres lokalt. De lokale tilsynshaverne utfører jevnlig rutinekontroll og rykker ut ved alarmer. Dette arbeidet, som utføres i grenseland mellom frivillighet og ordinært arbeid, utgjør et sentralt ansvar i norsk kulturminnevern.

Prosjekter i museums- og eiendomsavdelingen

Forvaltningsplan for Verdensarvstedet Urnes stavkirke

Alle verdensarvsteder skal etter UNESCO-konvensjonen utarbeide en forvaltningsplan. Arbeidet med forvaltningsplanen startet høsten 2014. Melissa Rudi er ansvarlig for prosjektet, som er finansiert av Riksantikvaren.

Digital nettutstilling

Gjenstandsregistreringen ble fullført våren 2015, og rapport med bildemateriale foreligger digitalt. Deler av materialet ble presentert i en digital utstilling på foreningens nettside høsten 2015: «Et unikt skattkammer». Utstillingen ble finansiert med bidrag fra bla Eckbos legat.

Registrering av Norges kirkeklokker fra middelalderen

Prosjektleder Terje de Groot startet våren 2014 arbeidet med registreringen av landets kirkeklokker fra middelalderen. Prosjektet omfattet registrering av 264 klokker fordelt på 196 kirker, analyse og vurdering av tilstand. Arbeidet fortsatte i mai 2015, og en komplett registrering ble avsluttet desember 2015. Prosjektet ble finansiert med støtte fra Riksantikvaren, KA og Norsk kulturråd.

Seminar på Urnes

I september 2015 arrangerte foreningen seminar ved Urnes stavkirke. Tema var forskningen som er utført av Knud J. Krogh, Håkon Christie og Kristian Bjerknes gjennom en årrekke, med et blikk til dagens og fremtidens stavkirkeforskning. Foredrag var ved Knud J. Krogh, Thomas Bartholin og Terje Thun (de to sistnevnte om dendrokronologi og stavkirkeforskning). Seminaret ble fulltegnet, og deltakerlisten speilet en ønsket bredde av fagpersoner, studenter og spesielt interesserte.

Digitalt verktøy for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV-verktøy)

Arbeidet med å finne frem til et digitalt system og verktøy for forvaltning, drift og vedlikehold ved foreningens eiendommer fortsatte i 2015. Det ble avholdt en workshop hos systemleverandør Uni Pluss i Bergen oktober 2015, hvor tre representanter fra lokalavdelingene deltok i tillegg til museums- og eiendomsavdelingen. Hensikten med workshopen var å se hvordan løsningen til Uni Pluss kan tilpasses foreningens særlige behov. Konklusjonen etter workshoparbeidet var at det er behov for en enda grundigere kartlegging av behovene, kompetanse, ressurser etc. i de ulike avdelingene, for å slik tilpasse en FDV-løsning til flere nivåer. Arbeidet fortsetter i 2016.

Eiendomsutvalg

Foreningen sentrale eiendomsutvalg bistår i forvaltningen av foreningens eiendommer og arbeidet med å finne et digitalt verktøy for FDV. Utvalget består av: Håvard Christiansen, Eli Grøttheim og Vegard Røhme. Melissa Rudi og eiendomssjefen deltar fra administrasjonen.

Forsikringer

Forsikringssummen utgjør en stor del av de årlige driftskostnadene innen eiendomssektoren. Hovedadministrasjonen, med støtte fra Hovedstyret, har arbeidet med en vurdering av hele forsikringsordningen og innhenting av tilbud fra alternative forsikringsselskaper. Arbeidet fortsetter våren 2016.

Vedlikeholdsbefaringer og FDV-rapportering

Befaringer ble gjennomført ved de fleste eiendommene høsten 2015. Dette ga oss en oversikt over totalbehovet for vedlikehold og dannet grunnlag for søknadene om tiltaksmidler fra Riksantikvaren og andre offentlige instanser for 2016.

Publikasjonene

Fortidsvern

Foreningens medlemsblad Fortidsvern kom med fire utgivelser i 2015. I en digital tid kan en papirutgave virke nesten umoderne, men interessen for bladet taper seg ikke. Fortidsvern er et blad som leses i ro og konsentrasjon. Tilsvarende nettutgaver lever på en publikasjonsarena som stadig skifter bilder og innhold fra andre nettsider som vi velger i øyeblikket. Slik er det på internett. Et blad er et bakoverlent, nesten kontemplativt produkt, mens internettpublikasjoner krever en foroverlent leser som stadig skifter gir. Fortidsvern leses av ca. 20 000.

Digitale medier

I løpet av 2015 er oppmerksomheten rundt Fortidsminneforeningens Facebookside hatt en svært positiv utvikling. Ved nyttårsskiftet hadde vi mer enn 5000 følgere, og er nå nest største i Norge på vårt område, etter Bygg og Bevar. Facebooksiden går inn i en perfekt allianse med vår nettside. Vi publiserer saker på nettsiden, legger ut en kortversjon på Facebook, som igjen peker tilbake til nettsiden. På beste dag i fjor hadde vi mer enn 90 000 visninger på en sak på Facebook, mens vi hadde nesten 6000 lesere på de beste sakene på nettsiden. Nyhetsbrevet ble sendt ut hver uke med 1500 stabile abonnenter. Denne kanalen er tredje benet i våre digitale publisering som alle spiller opp mot hverandre.

Årboken

Årboken for 2015 med tema Brann og Byplanlegging ble produsert etter planen. Bruk av fagfellevurderinger sikrer og styrker Årbokens posisjon som vitenskapelig publikasjon. Boken skal være en attraktiv kanal for fagpersoner som ønsker å nå et stort publikum med nye og interessante artikler som hører inn under foreningens virkefelt. Medlemmer av Årbokens redaksjonsråd var Oddbjørn Sørmoen, Trond Indahl, Morten Stige, Ane Ohrvik og Robert Øfsti. Korrektur ble ivaretatt av Morten Krogstad og Linn Willets Borgen var bokens fagredaktør.

Etterord

2015 ble et år med mange gode hendelser og begivenheter. Samtidig ble det et år hvor foreningen har lagt grunnlaget for økt satsing både innenfor bygningsvern, vernesaker, formidling og for forvaltningen av egne eiendommer.

Styret ønsker å takke alle, både medlemmer, tillitsvalgte og støttespillere, for at dette har vært mulig.

Oslo, den 26. april 2016

Leif Kahr Jæger
Styreleder

Margrethe Stang
Nestleder

Kristen Grieg Bjerke
Styremedlem

Hans Dybvad Olsen
Styremedlem

Randi Sjølie
Styremedlem

Ola H. Fjeldheim
Generalsekretær